

en 7—8 Aar siden, eller rettere sagt, da vi første Gang begyndte paa Lovens Forhandling, og endelig, da vi naaede at vedtage Loven, skal jeg villig undrømme, at det kunde komme til at gøre umaadelig Skade, at der skete store Overbud, og at der udsaaedes en Mistænkelighedens Sæd, saaledes som det skete den Gang, og som det sker nu. Men anderledes er Forholdet jo nu. Nu kunne disse store, drabelige Agitatorer give saa mange Overbud, de ville, og fortælle lige saa meget, de ville, at det, vi vedtage, duer ikke noget og er ikke noget værd, men de faa kun saare faa Procent af Husmændene til at tro det. Husmændene vide, hvad Loven betyder, og det nytter slet ikke vor Tid, at der kommer en fra Sorø eller andetsteds fra og søger at udsaa Mistænkeliggørelsens Sæd. Nu er der ingen Fare i den Retning, nu forstaa Husmændene, hvad det gælder om, de forstaa at vurdere Loven. Og jeg er overbevist om, at faa vi vedtaget Lovforslaget nogenlunde i den Skikkelse, hvori det foreligger, og især hvis vi faa den Sum forhøjet, som Staten aarlig skal udlaane, vil det langt overvejende Flertal af Landarbejderne hilse Reformens nye Vedtagelse med Glæde og virkelig tro, at det er en Reform, der bringer Lykke og Held for mange iblandt dem.

Johan Knudsen: Jeg takker den højtærede Landbrugsminister, fordi han ikke stiller sig ganske afvisende til min Mening om, at den i Lovforslagets § 3 anviste Maksimalgrænse, 50 Aarsalderen, for Landarbejdere, der søge Husmandsbrug, er noget for høj. Men ellers synes den højtærede Minister ganske at have overhørt de Spørgsmaal, jeg tillod mig at rette til ham, og jeg nødsages derfor til endnu en Gang at opholde det høje Tings Tid ved at understrege dem i det Haab, at i det mindste det kommende Udvalg vil tage Hensyn til dem. Jeg maa atter spørge, hvorvidt der er tilvejebragt eller kan tilvejebringes Oplysninger om, hvor mange af de oprindelige Statshusmænd der frivilligt eller ufrivilligt har opgivet deres Brug, til hvilken Pris disse Brug ere blevne overdragne i de forløbne Aar, og i hvilket Forhold denne Overdragelsespris staar til de Priser, der oprindeligt blev betalte for Husmandsbrug. Thi Oplysningen om, at Statslaanefonden ved Tvangs- og Nødsalg af Husmandsbrug i de forløbne Aar kun har tabt 6,800 Kr.,

tror jeg, det var, giver jo kun Endersultaterne og oplyser ikke noget om, hvor mange Salg der er sket, og i hvilket Omfang frivilligt Salg har fundet Sted. Det vilde tillige være af Betydning at faa disse Oplysninger specificerede for de enkelte Amters Vedkommende, saaledes at man kunde blive klar over, om den store Brug, der i enkelte af Landets Amt, f. Eks. Randers Amt, er gjort af Loven i Forhold til andre Amt, har haft nogen Indflydelse paa de omhandlede Forhold. Og muligt kan der ved samme Lejlighed gives nogen Oplysning vedrørende et andet af mig rejst Spørgsmaal, nemlig om den Rolle, den private Spekulation har spillet ved Udnyttelsen af den nu gældende Lov.

Et andet Spørgsmaal, jeg tillod mig at rejse, var dette, om der ikke kunde gøres noget for at stille Statshusmændene lige med andre Samfundsborgere ved Benyttelsen af den Kredit, som — man kan godt sige desværre — heller ikke Statshusmændene kunne undvære til enhver Tid. Var det ikke muligt at finde en Udvej derved, at der for Statskassens Tilgodehavende i Husmandsbrugene fastsattes den Regel, at dette Tilgodehavende straks var forfaldet til Udbetaling, naar der fra anden Side foretoges Skridt til at gøre Udlæg. Jeg gentager ligeledes min Henstilling om at gøre Kommunerne i nogen Grad interesserede i, hvorledes det gaar Statshusmændene. Jeg kender Steder, hvor Sogneraadene udøve den mindst mulige Kritik baade med Hensyn til Jordlodernes Pris og Beskaffenhed og med Hensyn til Personernes Kvalifikationer, og jeg synes ikke, det vilde være for meget forlangt, at Kommunerne tog deres lille Andel i Statens Risiko. Og maa jeg i denne Forbindelse til den ærede Ordfører sige, at jeg virkelig kender Eksempler paa, at vedkommende Landarbejder ikke opfylder Lovens Betingelser, ikke ejer den Kapital, Loven kræver, men har laant den ene Tiendedel af Statslaanesummen. Jeg kender ogsaa Eksempler paa, at han har laant Beløbet af den Mand, som vilde sælge ham en Yderparcel af sin Gaard. Det er muligt — og det skulde glæde mig — at disse Misbrug af Lovens Brug ikke ere hyppige, men at de have fundet Sted, er sikkert. Jeg henstiller til det kommende Udvalg, at disse Spørgsmaal tages under grundig Overvejelse, og jeg maa sætte det som en Betingelse for min Tilslutning til Lovforslagets § 11.